Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы ыйтан тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 113 (5469) | 1980 сыл. Балаҕан ыйын 18 күнэ ЧЭППИЭР | Сыната 2 харчы

ФЕРМАЛАРГА—АҺЫЛЫК САППААҺЫН

ИЖЕВСК. Удмурдия Асановскай совхоз-техникумуттар ингэмтэлээх аһылыгы сылы эргиччи оҥоруу хааччыгынна. Манна республикаҕа бастакынан толору рационнаах гранулалары болҕомнолоох сыах үлэтин саҕалаата. Хаһаайыстыба эти, үүтү атыылааһын пятилеткатааҕы былаанын толордо, суоһуттан ыллыллар бородууксуйа оҥоһуутун тохтоло суох үрдэтэр.

АЛМА-АТА. Казахстаҥҥа сиилэһи маассабай угуу кинэҥник ыытыллар. Үлэни тэрийии ипатовскай ньымата туттуллар, агрегаттар күнү эргиччи үлэлиллэр. Сүмэһиннээх аһылык саппааһа күннэтэ мелуйуонуу тоннаран эбиллэр. Кукурузаттан ураты эсе саахарынай сүбүөкүлэ отун, подсолнечник початогын, арахс оттору сиилэстээһин кинэҥник туһаныллар.

(ССТА).

БАСТАКЫ УОЧАРАТТААХ СОРУК

Нэһилиэнньэни хааччыйыыга партия уонна правительство советскай дьон туһугар аҕалыы кыһамныылара ордук дьоҥҥатык кэстор, олоххо киирэр. Биһиги ороҕуоммутугар бу салааҕа үлаанир үгүс тэриллэлэр баалы ылбыта кэстубат, оннооҕор быйыл ыам ыйыгар «Саха олох» хаһыатка «Тоҥсовой» почтатыгар бэчээттэммит «Тулуйалларын сөбөбүн» диэн критическай матырыйаалга редакцияҕа баччаанна диэри туох да эппиэтэ ыыта илик. Дьон ыһыалаатын, үлэ итэҕэстэрин тустарынан бэчэт сиэрдээх суруйуутугар кыһаммат, ымыттыбат буола сатыыр салайааччы «сыаната» тэһэҥүй? Нэһилиэнньэни, ордук ороҕуон киинин олохтоохторун үүт бородуукталарынан хааччыйыыны туһсарыыга, эргэн культуратын үрдэтиигэ ылыллыбыт кэккэ уураахтар кэм даҕаны кыайбын толоруллубаттар.

Атын даҕаны хааччыйар тэриллэлэр үлэлэригэр күн ахсын нэһилиэнньэни кыыныыыр, үлэни атахтыыр, общественнай олох ритмын харгыстаан ылар итэҕэстэр тахса туралларын. Үлэһит сыныаҥар кэмигэр «күөх экраны» коро түһүөн баҕардаҕына телевидениеҥэн биэриилэр биллибат болдьоххо быстан хаалыылара эбэтэр куһаҕаныгы кэлиилэрэ, чэйин сүгүтүнаары эбэтэр күөнүк буһарынаары слордоҕуна туох да сэрэтиитэ суох электроэнергия эмиэ баран хаалыыта—биһиэхэ биирдэ эрэ буолбат түбэлтэлэр. Оттон электроэнергия быстыыта совхозтарга, производственнай тэриллэлэргэ төһөлөөх үгүс мэһэйи, үлэҕэ охсуну, государствоҕа хоромньуну оҥороруй?! Ол туһунан кэпсэтии куруутун барар эрэри, «таһаҕас оҥоруттан саҕарыйан» биэрбэт.

Олох-дьаһах комбинаттыгар киирэр сакаастары болдьоҕун уһатан толоруу уонна ардыгар уочараты тутуспат буолуу, ороҕуоннааҕы амбулаториялаҕа ыалдьаччылар врачтарга кердеруулэриттэр сөптөөх бэрэдэк олохтоно илиэ, хаатан тэптэрэн дьон үгүстүк эрэйдэниитэ, коммунальнай предприятиелар комбинаттарыгар уонна нэһилиэктэргэ баанньыктар саная хоту үчүгэйдик үлэлэсэ сатыыр, ыраахырдар-чэбдигирдэр үлэлэр кэмиттэр ыытыллыбаттара, онтон да атын чахчылар биһиги сорох коллективтарбыт нэһилиэнньэни хааччыйыыга биллиэхтэрэ диэн үрдүк керделлэри ырааҕынан сиэтэ суох толороллорун керделлэр.

Нэһилиэнньэни хааччыйыы боппуруоспутара олохтоох Советтар, партийнай уонна профсоюзнай тэриллэлэр болҕомтолорун кириитэр, туһаныллаах хаһаайыстыбаннай салайааччылар харахтарын дьылыг мэлдьитин туруохтаахтар. Хомойуох иһин, сельсоветтар исполкомнаре бу үлэнэн куруутун иитэн-тоҥон дьарыктамматтар, сессияларга, исполком мунньахтарыгар боппуруостары сэдэхтик дьуулаһаллар, ылыллар быһаарыылар туолуулара биримэтиигэр тэрийбэттэр. Оттон партийнай тэриллэлэр миэстэҕэ баар итэҕэстэри кэмигэр арыйыыга уонна туоратан иһиитэ народнай контролердары, комсомольскай прожектористары, атын да олохтоох активы, общественнай тэриллэлэри киэҥник тумнэттэр.

Бу эппиэттээх салааҕа баар итэҕэстэри уонна кэтээтиилэри сорунуулаахтык туоратыы, нэһилиэнньэни хааччыйыыны барыы наалларынан саҕаны туһсарыы—биһиги бүттүүммут бастакы уочараттаах сорукпут.

БЫҺААРЫЫЛААХ КҮННЭРГЭ—ТЭТИМИ, ХААЧЫСТЫБАНЫ!

ССКП РАЙКОМУГАР, РАЙСОВЕТ ИСПОЛКОМУГАР

Карл Маркс аатынан совхоз Болугурдааҕы отделениетын коллектива ССКП XXV сьеһин историческай ууруахтарын олоххо киллэрсэн, ССКП уочараттаах XXVI сьеһин достойнайдык көрсер иһин бүттүүн норуот хамсааһыныгар киирсэн пятилетка саҕаланыаҕыттан валовойунан 3400 тонна үүтү ылан, онтон 2790 тоннатын государствоҕа атыылаан биэс сыллаах былаанкары болдьохторун иннинэ толорбутун туһунан рапордыыбыт.

Пятилетка түмүктээһиннээх сылын заспыт ыйдарыар барыта валовойунан 347 тонна үүт ылан сыллааҕы былаан ыарыы толорулунна, 9 ыйга 475 тонна эннигар 500 тонна үүт государствоҕа туттарыллан сорудах эмиэ аһарылынна. Оттон сайыҥҥы түөрт ыйга биирдии фуражнай ынахтан 900-түү иг үүтү ылларга эбэһээтэлистибэбитин 904-түү иг-нан толордубут. Онон ороҕуоннаа таһаарбыт ыҥырыыбытын дьыаланан бигэргэттибит.

Отделение үлэһиттэрэ общественнай суоһуҥа дорообоо уонна сүмэһиннээх аһылыгы бэлэмнээһин сезоннааҕы былаанын эмиэ чиэстээхтик толордулар.

Сыл хаалбыт ыйдарыгар социалистическай куоталаһыыны өссө киэҥник тэнитэн кэлэр пятилетка суотугар валовойунан 120 тонна үүтү ылыыга, ол иһиттэн 108 тоннатын государствоҕа туттарыыга эбии сорудаллыыбыт.

А. ЕФИМОВ, управляющай.
М. ДИОДОРОВ, сельсовет исполкомун председатела.
Н. КОЖУРОВ, партбюро секретара.

Былыр Мугудай орто оскуолатын учуутала И. Е. Виринов саҥардар үөрэнээччилэрин тэскотуоҕар олохтоох отделение биир опытчаах рабочайа Самсон Егорович Сивцев наставничынан ыытыллан үлэлээтэ. Кини оҕолор хотуурдарын, атын да туттар сэптэрин-сабыргаларын оҥордо, үлэ ааҕыы мынньырдарыгар такайда. Эдэр отчуттар саҥа майгыннаах, амарах санаалаах киһиттэн барт элбэхтэ уоранньыылар, кини комотуҥам торообут совхозтарыгар ропуман тонна бастыҥ хаачыстыбалаах отуу совотуопкалаах туттардылар.

Самсон Егорович амардас наставник эрэ бы-ыытынан сылдьыбата, бэйэтэ оҕолору кытта тэҥнэ оттоото, звенора сорсыарда ордоччилэрэ, кинэ хойутаан утуйаччылара кини. Хас саҥа сирэ көстөхтөрүн ахсын балаккаларын туруорар, ол оттор сирдэрин кутала суох миэстэҕэ талан оҥорор.

СИММОККА: отчут оҕолор сүбэлиттэрэ, ара таһаарыстара Самсон Егорович Сивцев хотуур ытаналыырын көрөбүт.

П. ПОПОВ фотота.

КИМ ТӨҺӨ ОТТОННО

(БАЛАҔАН ЫЙЫН 15 КҮНҮНЭЭҺИ ТҮМҮГҮНЭН)

Совхозтар, отделениелар	Үлэһит ахсаана	Охсуу (гектар)	Кэбиһии (тонна)	Сиидэс (тонна)	От мөҥкөтө (тонна)
Карл Маркс	**249**	**14498**	**11003**	**2275**	**250**
Одьулуун		2919	2490	140	250
Болугур		3650	3155	1010	—
Мугудай		3985	2558	805	—
Бахсы		3944	2800	320	—
Субуруускай	**231**	**10800**	**6734**	**1650**	**163**
Хатылы		2900	1600	500	—
Болтого		3700	2379	600	163
Соловьев		4200	2755	550	—
Эрилик Эристиин	**197**	**13921**	**8572**	**1360**	**300**
Хонтого		4807	2270	360	300
Хадаар		3729	2180	350	—
Хайахсыт		2580	2045	350	—
Чаҕыр		2805	2078	300	—
«Чуралчы»	**343**	**9800**	**5882**	**1075**	**—**
Сылаг		4190	2514	350	—
Килэҥки		3403	2042	450	—
Арылаах		2193	1316	275	—
Ороҕуон үрдүнэн	**1020**	**49019**	**32191**	**6360**	**713**

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

Коммунистар холобурдара

Бэйэ наадатыттан ордор үүтү государствоҕа туттарыыга Хоптово олохтоохторо көхтөөхтүк кытталлар.

Үлэ ветерана, кырдьаҕас коммунист Фаина Иннокентьевна Кузьмина сайын устата 3 тонна үүтү туттаран тэҥнээбин булбата. Кини холобурун батыһан ССКП чилиэнэ Василий Дмитриевич Иларионов эмиэ 2 тоннаҕа чугаһыыр үрүн илгэни тутар пуҥнга киллэрдэ. Оттон сэриигэ уонна үлэ ветерана Осип Сергеевич Тарабукин ааспыта 1237 иг үүтү ордорунан бу уопсай дьыалаҕа эмиэ кэмелэстэ.

Нэһилиэк ынахтаах ыаллара үүтү салгыы туттараллар.

«СО» корр.

МУРМАНСКАЙ ҮӨВАЛАС. «Апатит» уонна химиктэр былаанын тэйиччэ 300 тыс. тонна концентраты оҥорон таһаарсаллар.

ССКП XXVI сьеһин көрсө түстааччылар холбоҕуо туттааччыларын уонна эксплуатационныктарын коллектива онус пятилеткаҕа сылга 11 милиардаан тонна апатито-нефелиновай руданы хостоһуну былыргы уонна 2 милл. 660 тыс. тонна апатитовай концентраты оҥорон таһаарар.

Симмокка: Росвумчорреа «Центральнай рудник» карьеригар.

С. МАЙСТЕРМАН фотота. (ССТА фотохрониката).

Партийнай олох: ОТЧУОТТАР — БЫЫБАРДАР

КЫАХ БААР, ДЬЫАЛА — ТЭРЭЭҺИНГЭ

Сылаг отделениета — «Чуранчы» совхоз уо отделениеларыттан бодоҥноро. Ол эрээри кэнниҥ сылларта кини коллектива государственнай былааннары уонна социалистическай эбэҺээтэлистибэлэри толоруурга атыттардаан биллэр молтох кордоруулэрдээх. Онон бүтүн совхоҺу хаалыыттан таҺаарэр ыйын охсуҺуулуу этахтыыр сүрүн бириҥиналэртэн биирдэстэриэн, чуолаан, бу отделение уотэтэ суох үлэтэ-хамнаҺа буолар диэххэ ыаада.

Онус пятилетка түмүктээҺиннээх сылыгар, бүттүүн норуот ССКП XXVI съезтин достойнайдык көрсөр ыйын хамсааҺына уратыы киэҥник тэнийбит кэмигэр, быйыл даҕаны сылаанар производственнай кордоруулэрэ кэҺиннэ үөрдүбэттэр. Ол курдук, үүтү валовой маҺыы уонна государствоҕа атыылааҺын 8 ыйдаах былааннарын толоруу 70,7 уонна 83,2 бырыҺыанчаҕа эрэ тэҥнэстэ. Биир фуражнай ынахтан сыччах 587 кг үүт маҥар. Итэ аҥыыт сыллааҕыга тэҥнээтэххэ, 17 кг-нан намыҺах. Эти государствоҕа туттарыы сорудаҕа эмиэ тоҕуннэ, ньирэй көпьүүнэн олуутэ эбиллиэ, приплод ыллы быыстана ангарыттан ордуугунан хаалла.

Эрдэттэн үчүгэй тэрээҺин суоҕуттан, техниканы туһаныы кодьүүҺэ намыҺаҕыттан, үлэ хаамыытын оперативнайдык салайбатахтан, хонтуруол уонна ирдэбил молтоҕуттан кыахтаах эрээри быйылгы курдук айылҕа үһулуччу табыгастаах усулуобуйалаах сайыныгар сылаҥнар кыайан оттооботулар. Былаанналах 3000 тонна оонуттар 2514 тонна оттоноо сезоннааҕы сорудахтарын 83,8 бырыҺыанчаҕа эрэ тиэртилэр.

Ол эрээри отделениеҕа таҺаарыылаах үлэ холобуруун кордорор үлэ коллективтара, биирдиилээн рабочайдар суох буолбатахтар. Онуктарыттан коммунист М. П. Макаров, рабочай А. Н. Чопалов, учуутал Е. М. Пермяков салайбыт отчуоттара, механизатордар С. Н. уонна А. В. Макаровтар, маниныысыттар А. В. Никитина, А. У. Макаров, А. Н. Никифорова, Д. С. Макарова уо. д. а. буолаллар.

Отчуоттуур - быыбардыыр партийнай мунньахха секретарь К. В. МАКАРОВА отчуотугар уонна ону дьүүллэҺиигэ коммунистар партийнай-политическай үлэҕэ баар буолбут ситиҺиилэри бэлиитэн туран, партийнай тэриллэ, совхоз отделениетын үлэлэригэр тирээн турар соруктарга эмиэ тохтоотулар.

Коммунистар общественнай суоҺу быйылгы кыстыгар бэлэмнээннигэ таҺаарыллыбыт улахан итэҕэстэри, тулуйуллубат быстаарыылары түргэнник туоратары модьуйдулар. Холобур, ССКП чилиэнэ Б. П. БАНШЕВ балаҕан ыйын 1 күнүгэр хотоҥҥо киллэриллиэхтээх бороскулар күн бүгүнүгэр диэри толоонно сылдьаллараын, КВ оҺохтор билигин даҕаны сайыныктарга туралларын, кыстыкка киирии туһунан сельсовет исполкомун быһаарыыта олохха киирбэтэҕин критикалаата. Ону тэҥэ кини коммунист депутаттар общественнай эбээһинэстэрин толорбот буолуулларын чахчыта баарын ыйда.

— Биһиэхэ иэйилиэннээн хаччыйыы дьыалатыгар улахан итэҕэстэр бааллар,—диэтэ А. С. СИВЦЕВ.—Бэҥэриэбит түптэн үлэлээбэтэҕэ хаһыс да сыла, онуоха эргиэн предприятиетын директора коммунист Н. В. Потапов дьаһады ылбата. Почтабыт быйыл сайыны быһа ый ангардыыта хойутаттыыллан аҕалыллар. Телефон аанньа үлэлээбэт, Бэрэ биригээдэтэ, оскуола телефоннара быстыбыта сыл ангара буолла.

Тыл этэччи түмүгэр отчоотуун тэрээһинэ молтоҕуун, коммунист, звеновод В. С. Окопешников былаанын тохнутун, кэбиспит отун сүөһүгэ сиэппитин, бойдэтиэн браконьердыырын сытыы критикаҕа тарта.

Коммунистар А. Д. ТРОФИМОВ, П. Г. МАКАРОВ партбюро общественнай тэриллэлэрэ ситэ салайбатаҕын ыйдылар. Комсомольскай үлэ уота-күөҺэ суох ыытыллар; таҺаарыстыы суут, добровольнай народнай дружина үлэлээбэттэр.

Мунньахха тыл эпиттэр үгүстэрэ ылыллыбыт уураахтар туолуулларын хонтуруоллааһын суоҕун хаалыы биир сүрүн бириҥинэтин быыстыынан сыаналаатылар.

— Отделениеҕа техниканы туһаныы кодьүүҺэ намыһах. Механизатордар ортолоругар ситэр-ойдотор үлэ ыытыллыбатыттан салаатаны билиммэт курдук туттуу, бас-баттах сылдьыы олохсуйан эрэр. Маныаха, чуолаан, механик коммунист П. Г. Макаров буруйдаах,—диэн эттэ М. П. МАКАРОВ.

Отделениеҕа рабочайдарын оттуллэриттэн общественнай бэрээдэги, үлэ дьиэсиплиинэтин кэҺии, итириктээҺин таҺаарыллараын мунньах кыттыылаахтара принципиальнай критикаҕа тартылар. Коммунист Р. И. Макаров мэлдьи арыгылаан быйыл сайын аанньа үлэлээбэтэх, От хомуурун былдьаһыктаах күннэригэр И. М. Макаров, И. Г. Местников, Г. Г. Макаров звеноларыгар коллективнай арыгылааһыннар таһаарыллыыттар.

Кырдьаҕас коммунист Ф. В. МАКАРОВ былаанкар туолбат буолуулларын кытта эйэлэһиэрдии сыһыан баарын, онноҕор сорох хаһаайыстыбаннай салайаччылар оттуларыттэн онкук таһаарылларын сыһыанан аахта. Кини отделениеҕа хаһаайыннаах дьаһанны ситэтэ суоҕун, комчилээһин режимэ үгүстүк кэҺиллэрин бэлиитээтэ. Олор ордук үүнэр колуонэни интиигэ күһаҕан сабыдыаллаахтарын саамай сопко ыйда.

Отделение управляющайа, ССКП чилиэнэ Н. Г. МИХАЙЛОВ производствоҕа улахан итэҕэстэр баалларын, критика соптоҕун бэлиитэтэн эттэ. Итиэннэ иннинитин үлэ-хамнаҺы салайыыга биир ой-саная, хас биирдии коммунист активноҺын үрдэтэр, партбюро көмөтүн күүһүрдэр наадалаахтарыгар тохтоото.

Отчуоту дьүүллэҺиигэ барыта 10 киһи тыл эттэ.

Партбюро биир сыллаах үлэтэ *оптоном* сыаналанна. Сэттэ чилиэннээх партбюро саҥа составаа быыбарданна. Кини секретарынан К. В. МАКАРОВА талылынна.

Мунньах үлэтигэр ССКП райкомун бастакы секретара И. П. ЛИСТИКОВ кыттыыны ылла.

С. ПОПОВ,
хаһыат аналл. корр.

Куоталаҥыы дневнигэ

(БАЛАҔАН ЫЙЫН 15 КҮНҮНЭЭБИ ТҮМҮГҮНЭН)

Совхоздар, звенолар	Отчут ахсаана	Кэбиспит (тонна)	Бир киһиэхэ (тонна)
МЕХАНИЗИРОВАННАЙ ЗВЕНОЛАР			
Карл Маркс			
Игнатьев Н. Н.	7	774,2	110,6
Субуруускай			
Николаев М. Д.	6	1174	196
Ефремов Д. Д.	5	588	117
Соловьев П. П.	5	708	141
МЕХАНИЗИРОВАННАЙ АҺАРДААХТАР			
Карл Маркс			
Коркин В. В.	7	550	78,5
Субуруускай			
Николаев Г. Д.	10	710	71
КӨЛӨ-ИЛИИ ЗВЕНОЛАРА			
Субуруускай			
Седалищев В. П. II	8	606	75,7
Петров Д. Д.	9	469	52,1
Карл Маркс			
Карпов К. М.	8	243	30,4

Тыа хаһаайыстыбатын управленията.

Хотугу муораттааҕы суолунан сайыгыы арктическай навигация саҕаран. Ыарахан хотугу кэтирээһиннэрэ устуу нуттала суох буолуутугар гидрографтар ыыталлаллар. Сайыныгы лоцмейстерекай уонна мэрэйдээһин үлэлэригэр полярнай муораларга Архангельскайдаабы гидробаза суднолара тахыстылар.

Снимокка: «Валериан Альбанов» гидрографическай судна Обскай хомоҕо.

А. ПОЛЯКОВ фотота.
(ССТА фотохрониката).

КИЕВ. Е. О. Патон аатынан электросварка институтун Ленинскэй биириидэ лауреата С. И. Кучук-Яценконан салаалар научнай үлэһиттэрин коллектива хонуутаабы ресурсуобуйаларга, ол иҥиэр Уһук Хотугу дир истиэнинэ Сибирь трассаларыгар, магистральнай газонефтепроводтары электросваркалааһыҥа содох оборудованиены айар.

Снимокка: (уҥаттан хаҥас) С. И. Кучук-Яценко, старшай научнай сотрудник, техническэй наука кандидаттара Б. П. Казимов уонна В. Г. Криворенко.

Ю. Моссеҥжник фотота.
ССТА фотохрониката.

Комсомольскай полит—үөрэх саҥа дьылын көрсө

БАСТАКЫТТАН ЫЛСЫЫ НААДА

Быйылгы политическай уонна экономическай үөрэх дьыла бүттүүн норуот ол иҥиэр биириҥи дойдубут уолаттара уонна кыргыттара ССКП XXVI съезтин көрсө дойду үрдүнэн киэҥиин тэнитиллибит социалистическай куоталаһыыта киирсибит политическай уонна общественнай олохха оро күүрдүллүбүт кэмэлэригэр ыытыллар. Онон Ленинскэй комсомол иннигэр ССКП XXVI съезтин кэрэ-бэлиэ ситиһиилэрдээх көрсөр, онус пятилетка былааннарын чиэстээхтик толорор уонна аҺары толорор уонна онон салаҥ пятилеткаҕа бэрэ акылааты түһэрэр сорук турар. Ону тэҥэ В. И. Ленин «Ыччат Союзтарын соруктара» диэн олбот-суппат этиитин 60 сыла туолуутун ыччат бэйэтин политическай-теоретическай билиитин таһымын биллэрдик үрдэтэн көрсөрө дьүлүһүр.

Саҥа үөрэх дьылын бастакы пятилиэтэ саҕаланнаҕына чугаһаата. Онон бары комсомольскай тэриллэлэр, кинилэр секретардара комсомольскай, политическай, экономическай үөрэхтээһиннэргэ бэлэмнээннигэ кэлимник ылсан дьарыктаныахтаахтар.

Куруһуоктарга истээччилэр составтарын, баҕаларын учуоттаан, программа быһыытынан «В. И. Ленин биографията», «Сайдыылаах социализм Конституцията», «Биһиги Ленинскэй комсомолбут», «Коммунистическай сиэр-майгы төрүттэрэ», «Экономическай билии торуттэрэ» темалар үөрэтиллиэхтэрэ. Итиннэ тэҥэ быйыл саҥа «Идеологическай охсуһуу уонна ыччат» диэн үөрэх курса киллэриллэр.

Ордук кичэллээхтик пропагандистскай кадры сүүмэрдээһин ыытыллыахтаах. Маныаха партийнай тэриллэлэр быһаччы көмөлөө онгороллоро эрэйиллэр. Аспыт үөрэх дьылыгар биһиги пропагандистарбыт ортолоругар 69 бырыһыанчаҕа эрэ коммунистар этиллэр. Бу республика орто кордоруутуттан быдан намыһах. Пропагандистарынан урукку еттүгэр бу үлэҕэ опыттаах, үрдүк үөрэхтээх специалистары, сүрүннэн коммунистары, аныыллыахтаах.

Үөрэх дьыла бары комсомольскай политическай уонна экономическай үөрэх куруһуоктарыгар семинардарыгар «Ленинскэй Коммунистическай партия—биһиги эпохабыт ойе, чиэһэ уонна суобаһа» диэн теманы үөрөтиэхтэн саҕаланар. Онуоха комсомол комитеттара уонна пропагандистар истээччилэргэ биһиги партиябыт героическай суолун, баайдай историческай опытын, муударай ис уонна тас политикатын ылыннарыылаахтык арыйыахтаахтар. Итиэннэ занятиеларга партия уонна комсомол ветераннарын, пятилеткалар ударникталарын, үлэ уонна сэрии ветераннарын ыытыран сырытыннарар наада.

Комсомол III съезтигэр В. И. Ленин этиитин 60 сылын көрсө этиитэн кэлэр иккис занятиены «Ленин кэриэһэ коммунизм иҥин охсуһаччыларга алгыс» диэн темаҕа ыытыллыахтаах. Занятиеҕа улуу сирдьит «Коммунизмҥа үөрэнээччэ» диэн этиитин диринг ис хоһоонун киэҥник уонна сайдыылаах социализм усулуобуйатыгар хайдах ойдөнүллэрин Л. И. Брежнев диринник эрийэн кордөрбүтүн истээччилэргэ тиэрдэр сорук турар.

Олуннуу ыйга диэри аспыт үөрэх дьылыгар үөрэтиллибит программалар салгыы барыллыахтара. Аспыт үөрэх дьылыгар программаларын бүтэрбиттэр В. И. Ленин үлэлэрин, партия документуоннарын, ис уонна тас политика боппуруоспарын, «Идеологическай охсуһуу уонна ыччат» диэн теманы үөрэтиннэ кииллэллэр.

Кулун тутар ыйтан барыы куруһуоктарга, семинардарга ССКП XXVI съезтигэр КК отчуотунай докладаата уонна съезд матырыйааллара үөрэтиллиэхтэрэ.

Кэлэр сыл тохсунньутугар «ССКП XXV съезтин уураахтарын олоххо» диэн девизтээх Бүтүн Союзтаабы Ленинскай зачет түмүктэниэҕэ. Онон сибээстээн хас биирдии истээччи «Коммунизмҥа үөрэнэбит, коммунизмы тутабыт» диэн девизтээх кэпсиэ былаана туолуутун бэрэбиэркэлиэхтээх. Туоллаах эбэһээтэлистибэлэр туолуулара уонна ССКП XXVI съезтин ситиһиилэрдээх көрсүһүү ирдэниилиэхтээх.

Аспыт үөрэх дьылыгар комсомольскай политическай уонна экономическай үөрэхтээһиннэри тэрийиигэ үгүс итэҕэстэр таһаарылыыттара. Ордук пропагандистары сүүмэрдээһин бытаанык ыытыллыыта. Үгүс куруһуоктарга истээччилэр занятиеларга сылдьыылара, активностара намыһаҕа. Бу итэҕэстэр Хатылытаабы, Соловьевтаабы, Бахсытаабы, Хайахсыттаабы, Сылаанкаабы сыахтаабы, райпо, стройучасток, сибээс отделениетын маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тэриллэлэригэр ордук сыһыанныахтар.

Онту таһынан пропагандистар, истээччилэр оттуларыттан рефераттары суруйуу тэриллиботэлэ. Балар быйыл хатылыыллыбыттара наада. Онон хас биирдии комсомольскай тэриллэ политическай уонна экономическай үөрэхтээһиннэргэ бастакы күннэртэн үрдүк тэрээһиннээхтик ылсыытыттан улахан быһаарылаах буолуоҕа.

В. ПОПОВ,
ЫБСЛКС райкомун иккис секретара.

ОБЩЕСТВЕННАЙ СҮӨҺҮ 1980-1981 сс. КЫСТЫГЫН АТААРЫЫГА СОВХОЗТАР, ОТДЕЛЕНИЕЛАР, БИРИГЭЭДЭЛЭР, ФЕРМАЛАР, СҮӨСҮҺҮТТЭР СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЙ КУОТАЛАҺЫЫЛАРЫН

УСУЛУОБУЙАЛАРА

ССКП райкомун бюрота уонна райсовет исполкома кыстык кэмигэр общественнай сүөһү интинтигэр итиэннэ кинилэрэ бородуукуйаны ылыыны үрдэтиигэ ССКП КК бэс ыйынааҕы (1980 с.) Пленумун уонна «Партия XXVI съезтин достойнайдык көрсөр иһин социалистическай куоталаһыы» туһунан ууруохтарыгар сөп түбэһиннэрэн онус пятилетканы ситиһиннэхтин түмүктүүр итиэннэ уон биирис пятилетка бастакы сылыгар үүтү ыаһыны, государствоҕа атыылаһыны, эти оноруугу эбэтэр, общественнай сүөһү кыстыгын тэрээһиннэхтин ыытар туһугаҕа совхозтар, отделениелар, фермалар, үөх коллективтарын уонна биирдиилээн сүөсүһүттэр социалистическай куоталаһыыларын усулуобуйаларын маннык биэрэргэттиилээ:

СОВХОЗТАРГА, ОТДЕЛЕНИЕЛАРГА

— үүтү валовой ыаһыны;

— үүтү государствоҕа атыылаһыны;

— эти государствоҕа атыылаһыны эбэһээталыстибэтин тооруу. Аарыт кыстык көрдөрүүлэриттэн үрдэтиллэр;

— биир фуражнай ынахтан үүтү ыаһыны эбэһээталыстибэтин уһуку сыллардаабар уллатынарбыттар;

— ийэ сүөһүнү саптарыы, искусственнай сиэмэлээһин графигын толорбуттар;

— государствоҕа туттарыллыбыт үүт 40 бырыһыанытын итэҕэһэ суоҕун бастакы суорталаанан туттарбыттар;

— кыстык устата ыччат сүөһүнү төлөһүттүүгэ үрдүк көрдөрүүнү ситиспиттэр;

— ынах сүөһүнү тымныыр иитии;

— сылгыны тымныыр иитии;

— үүт табаарыныа;

— үлэрэ дэҥ-ойол тахсыытын уонна баһаартан сэрэхтээх буолуу, общественнай бэрэдэк туруга.

Куоталаһыы ый ахсын үүнэн иһэр түмүгүнэн быһаарыллар итиэннэ кыайыылаах совхозка, отделениеҕа ССКП райкомун, райсовет исполкомун көҥүлүлэ сылдьар Кыһыл знамялара, Бочуотунай грамоталара туттарыллар.

БИРИГЭЭДЭЛЭРГЭ

— үүтү валовойунан, биир фуражнай ынахтан ыаһыны үрдэтиллэр, ыччат сүөһүнү төлөһүтүү эбэһээталыстибэтин толорбуттар, субан сүөһүнү тымныыр ынахтыы иитиллэр.

Хас ый ахсын (үүнэн иһэриэн) куоталаһыы түмүгэ таһаарыллар. Кыайыылаах бириигээдэлэри балыстирга ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун көҥүрүлэ сылдьар вымпела олохтоноор. Бастаабыкка «Москвич» автомашина фондата бэриллэр, иккис миэстэлээхха «Юпитер-3 К» мотоцикл, үһүс миэстэлээхха «Дружба» эрбии фондалара туттарыллар.

Бастаабыт совхоз, отделение, бириигээдэ ойуоннаалы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар.

ЫАННЬЫК ФЕРМАЛАРГА

Фермалар коллективтарын социалистическай куоталаһыыларгар учуоттаналлар:

— үүтү валовой ыаһын;

— биир фуражнай ынахтан үүтү ылыы;

— үүт хаачыстыбата;

— экономическай үөрэҕинэн үлэһиттэри хабыы бырыыпана.

Маннык куоталаһыы икки бөлүүнэн ыытыллар.

Бастакы бөлөхтө—биирдии фуражнай ынахтан 700—800 килограмм үүтү ыыр эбэһээталыстибэлээх фермалар коллективтара киираллэр.

Иккис бөлөхтө—биир фуражнай ынахтан 800 кг үөһэ үүтү ыыр эбэһээталыстибэлээх фермалар коллективтара.

Куоталаһыы усулуобуйатыгар үүтү валовой ыаһыҥҥа итиэннэ биирдии фуражнай ынахтан ыллыыга аарыт сыллааҥы көрдөрүүлэрин аһарыы учуоттаналлар.

Кыайыылаахтарынан бөлөх ахсын үстүү ферма аарыллар. Куоталаһыы хаамыытыгар бастаабыт фермалар ый ахсын ойуоннаалы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллыллар, түмүккэ ССКП райкомун, райсовет исполкомун Бочуотунай грамоталара, куоталаһыы кыайыылаабыт диплома, дойду устун айаннааһын бесхе туристическай путевка туттарыллаллар.

ЫАННЬЫКСЫТТАРГА

Куоталаһыы икки бөлөҕүнэн ыытыллар. Онуоха учуоттаналлар:

— бастакы бөлөхтө 1000 кг диэри эбэһээталыстибэлээхтэр, иккискэ 1000 кг үөһэ кирбиилээхтэр;

— үүтү валовой ыаһын;

— биир фуражнай ынахтан үүтү ылыы, үүт хаачыстыбата.

Хас биирдии бөлөхтөн кыстык түмүгүнэн үс ыаннааксыт кыайыылаабынан тахсар. Бастаабыттар ойуоннаалы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар, дипломнарынан наҕараадаланаллар уонна мебель фондатынан бириэмийэлэнэллэр.

СЫЛГЫҺЫТТАРГА

Туппут сылгыларын 100 бырыһыан тыныыр иитии, кулун деловой тахсыытыгар үрдүк көрдөрүүнү ситиспит, ыллыыт эбэһээталыстибэтин толорбут сылгыһыт кыайыылаарынан тахсар.

Кыайыылаарынан үс сылгыһыт аарыллар. Бастаабыттарга куоталаһыы кыайыылаарын дипломнара уонна дойду устун туристическай путевка бэриллэр.

БОРООСКУ КӨРӨӨЧЧҮЛЭРГЭ

Туппут борооскуларын эбэнэн көрөн (150-тан итэҕэһэ суох) 98 бырыһыан тыныыр иитии уонна хас биирдиилэрин 100 килограммтан үөһэ төлөһүппүт буоллахтарына.

Түмүккэ бастаабыт эбэнэ колдектива ойуоннаалы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллар. Бастакы миэстэлээххэ «Дружба» эрбии, иккискэ кубөг фондалара бириллэр уонна туһаанныах дипломнарынан наҕараадаланаллар.

Бороскуну биирдиилээн нөрөөччүлэргэ 50-тан итэҕэһэ суох төбөнү иитэн, хас биирдиилэрин 120 килограмм төлөһүппүттэр уонна 100 бырыһыан тыныыр иитиллэр кыайыылаарынан аарыллаллар.

Ороһу иҥирэйдэрэ түппүт итиэннэ отуттан итэҕэһэ суох бороскуну иитиит уонна хас биирдиилэрин 100 килограммтан үөһэ төлөһүппүт, 100 бырыһыан тыныыр иитиит үлэһиттэр кыайыылаарынан буоллаллар.

Кыайыылаахтар ойуоннаалы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар, дипломнарынан наҕараадаланаллар уонна кубөг фондатынан бириэмийэлэнэллэр.

СУБАН СҮӨҺҮНҮ КӨРӨӨЧЧҮЛЭРГЭ

Эбэнэнан субан сүөһүнү көрөөччүлэргэ туппут сүөһүлэрин 98 бырыһыан тыныыр иититтэр, биир төбөнү кыстык устата 40 килограмм төлөһүппүттэр, бостуукка туттарыллыа ыччат сүөһүнү бастакы-иккис суорталаанан туттарбыттар кыайыылаарынан аарыллаллар. Маннык үс эбэнөҕө бириистээх миэстэ ананар. Кинилэргэ сыныьанар дьиэлэргэ босхо путевка бэриллэр.

ИЙЭ СҮӨҺҮ БУОЛАР ТИҢЭҺЭНИ КӨРӨӨЧЧҮЛЭР

Сүүрбэ тиҥэһэттэн итэҕэһэ суоҕу көрөн-харайан, кыстык түмүгэр 18 ыырдыы ылбыт уонна кыстык ыйдарыгар хас биирдии тиҥэһэттэн 300 килограммтан итэҕэһэ суох үүтү ылбыт үлэһиккэ бастакы миэстэ ананар итиэннэ «Юпитер-3 К» мотоцикл, иккискэ «Дружба» эрбии, үһүскэ кубөг фондалара ананаллар.

ТЕХНИК-ОСЕМЕНАТӨРГА

Искусственнай сиэмэлээһин пуннарын төхтоло суох алтынны бастакы кунэриттэн үлэлэтэн, сыыһарылыбыт ынахтарын 80 бырыһыанын уулаппарбыт техник-осеменатордар кыайыылаабынан тахсаллар. Бастакы миэстэни ылбыкка «Юпитер-3 К» мотоцикл, иккискэ «Дружба» эрбии фондалара бэриллэллэр, куоталаһыы кыайыылаахтара дипломунан наҕараадаланаллар.

УПРАВЛЯЮЩАЙДАРГА, БИРИГЭДЬИИРДӨРГӨ, СПЕЦИАЛИСТАРГА

Общественнай сүөһү кыстыгын үөлүччү үрдүк тэрээһиннэхтик ыытыт, эбэһээталыстибэни толорбут, сүөһүттэн ыыллар бородуукуйаны үрдэтиит, ыах, сылгы, саҥа төрүөх өлүүтүн таһаарбатах, бастыҥ оҥоту, үлэ саҥа технологиятын туттубут, бөҕө ис хаачыстыбаны толору туһаммыт, общественнай сүөһү кыстыгар общественность кемнэтин кинигиэк тэриллибит отделениелар управляющайдара, бириигадьиирдэр, специалистар кыайыылаарынан тахсаллар. Маннык үс миэстэ ананар.

Кыайыылаахха «Запорожец» автомашина, иккис миэстэлээхха «Дружба» эрбии, үһүскэ кубөг фондалара бэриллэллэр, ыйдааҥы хамнастарын анаарынан бириэмийэлэнэллэр.

x x x

Путевкалар 50 бырыһыаннарын уонна хаачыстан бириэмийэлэри туоваах совхозтар уйуналлар.

УЗБЕКСКАЙ ССР. Пискай территориальнай-производственнай холбоһук таһаайыстыбалар ыччат ардыларыгаалаҥы коопераацыяҕа уонна аграрнай-промышленнай интеграацыяҕа олоҕурар. Кини совхозтарыгар хлопоты, винограды, бурдуту үүнэроллор, эти, үүтү оноросллор.

Холбоһук ыраах предприятиелара—консервбаанка оноруон таһаарыы, ыныы арыгы завода, түү быыаттара уонна да атыттары оноруор фабрика—тыа хаһаайыстыбатын бородуукуйаларын переработкалаһыллыбыт дьарыктаналлар.

Холбоһук аатын да суруйуоллара бары биир кэмнэнэн сүрүннэнэн үлэлиллэр—автобаза, механизациламмыт колонна, тутар уонна кини ороҥуонуур управление.

Үөһэ сиэмэлэнэ: гончарнай сыах үлэһиттэрэ Махмуджон Рахимов уонна кини ыыһа Асия.

Аллараа сиэмэлэнэ: быыаттар фабрикаларын үлэһиттэрэ быыыл коза түүтүттэн 4500 быыаты эрчэхтэрэ. Фабрика авторскай козалары иитиигэ идэтийбит «Высокогорный» совхозка бэриллэллэр.

ССТА фотохрониката.

Үрдүк ыам иһин

Общественнай сүөһү иитиигэр уонна сүөһүттэн бородуукуйаны ылыыга, государствоны кытта ахсааннга ойуоннаан совхозтарым, кинилэр отделениелэрин, фермаларын, биирдии манныаксыттарын иҥи ардыларыгар социалистическай куоталаһыы утумнаахтык ыытыллар. Аарыт аҥыс, сайыныгы ыйдар түмүктэриннэн совхозтар социалистическай куоталаһыыларыгар эмиэ урукхутун курдук Карл Маркс аатынан совхоз иннинэ иһэр.

Бу совхоз түөрт отделениетыттан 637 фуражнай ынахтаах одьуулуулар баллаача үүтү ылыллар. Маннык күнүгэ валовойунан 40 центнер үүт ыанарыттан государствоҕа 37 центнерэ туттарыллар. Бу аарыт сыл туһаанныах кэмигэр тэҥнэтэххэ 3 центнериэн ордук.

Баҕаран ыйын 15 күнүгэр ойуоннаан үрдүнэн күнүгэ 362,5 центнер үүт ыаммытыттан 309,2 центнера государствоҕа туттарыллар. Ол иҥигэр Карл Маркс аатынан совхоз 145-тэн 105 центнерин, Эрилик Эристиин аатынан совхоз 107,4-тэн 98,0 центнерин, Субуруускай аатынан совхоз 52-тэн 48 центнерин, «Чуранчы» совхоз 58,2-тэн барытын туттаралларын.

Сайыныгы ыйдар түмүктэҕэн кыстыыны киирбиэхтэрэ. Онон үүт ыаммын тэҥнэрэ түөрбөт, сүөһү хоноҕунэн өлүүтүн таһаарбат иһин субу күннэргэ хас отделение, ферма ахсын сүрүн болдьомто кыстык хотоноору иитиигэ, сүөһү барыы группаларын күүскэ аһатыыта уонна дуоһута уулатыыта уурудуохтаах.

Субу күннэргэ ыччаттан, эбии эмэлэрэ дьаайдын сиэтэн, ыаҥы күнүгэ үстэ ыаан үүт ыаммын мантаппаныт наада.

Маннаныксыттар сыл хаалбыт ыйдарыгар үүт ыаммын быаһа түөрбөт, онон сыллааҥы эбэһээталыстибэлэрин хайаан да толорор иһин, оттон бороон көрөөччүлэр ыччат сүөһү суукка ахсын төрөөбүдүк толоҥуйуутун ситиһэр иһин дьаҥ-чаҥы кэхтээхтик, күрэхтэхтик үлэлиэхтэхтэр.

Д. ДЬЯЧКОВСКАЙ.

Комментатор колонкалара

«ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЙ ХОРГУЙУУНУ» ХАЙДАХ МҮЛҮРҮТҮӨХХЭ?

Энергиинаан туттуу наадыйыгар отут сылга аан дойдута үс тогул улаатта. Үйэ бүтүүтүгэр, ученайдар билтэхэҥнэриэн, промышленнай сайдыыларын дойдуларга иккиэн тогул, сайдар дойдуларга аҥа-сэттэ тогул улаатыаҕа. Сиртэн хостоноор оттугу көрүүгэ (нефть, газ, таас чох) туһанны түргэн тэҥнэтиэхтик үүнэриттэн «энергетическай хоргуйуу» ыраах кэлэрин туһунан улам чаастатык дьыксиэн капсэтэр буоллулар. Ол эрдэ киһи аймах бас билиитигэр энергия атын көрүүнэрэ эмиэ баалларын. Энергия урукку уонна саҥа торуттэрин хайдах таһаарылаахтын туһунар соторутаабыта 75 дойдулар представителлэрэ кыттаачылаах Мүнхэнгэ ыытыллыбыт аан дойду энергетическай конференциятыгар капсэтин буоллар.

Энергия барыы көрүүнэрин биир тэҥник кэмнээн туттар наадааҕын туһунан советскай делегация этиитэ конференцияҕа ойоонно. Экспертэр этэллэриэн, ыраах сүүрбэ сылга тулалыыр эйгэҕэ кыра буортулаах уонна оттугуттан хаччыйыы эйгэтиттэн тутулуга суоҕуттан атомнай энергия улахан суолталаныаҕа. Конференцияҕа итиннэ сэргэ күн, тыал, геотермическэй (сир ис сылыгар энергиита) халаан уонна түҥүү, синтетическай оттук энергиилэрин курдук кэскилэах ресурсалар заттаныллар.

Бэрт чугаһа суох да кэминэн буоллар, олус улахан оруолу сүрүннэлиллэр термоядернай синтез ообньуоҕа. Оскотун ученайдар бу ядернай «джиннэ» сыыһыттан бэйэлэрин хонтуруоллаарыгар киллэрдэхтэринэ, киһи аймах өссө энергия биир – балыскан торутун баһылыах эбэ.

Мүнхэнгэ советскай делегация иннигэ уонна арҕаанны энергетическай системалары холбоотоохун туһунан этии киллэрдэ. Бу этии экономическай эрэ оттуйан мунурдаммат. Ааас тутуулаах государстволар иккиэн ардыларыгар бириистаахтык биирдэ үлэлэһиннэрин хаччыйан, ол тыҥааһыны сымнатыыта, эйэлээхтик биирдэ олоруну баҕарганнаах. Маннык энергетика проблемаларыгар анаан Европатаабы конференцияны ыытыыны эмиэ ойобуллаах буолуох сөп. Советскай делегация бу көҥүлэйиэ Мүнхэнгэ конференция кыттыылаахтарынан эмиэ улахан интэриэһинэн көрсүлүннэ.

В. СЕРОВ,
ССТА ырытааччыта.

С. Ф. СОФРОНОВ — ФЕОКТИСТ СОФРОНОВ

1980 сыл балаҕан ыйын 15 күнүгэр саха талаанныах поэта биллиилээх тылбаасчыт, очеркист, журналист, ССРС Суруйааччыларын сорохун чилиэнэ Степан Феоктистович Софронов (Феоктист Софронов) биниги кэккэбититтэн өлөн туораата.

С. Ф. Софронов, 1922 сыллаахха атырдьах ыйын 22 күнүгэр Чурапчы оройуонугар урукку Суҕаччы нэһилиэгэр төрөөбүтэ.

Якутскайдаабы ветеринарнай техникумҥа уонна Чурапчытаабы педучилищеҕа үөрэммитэ.

Кини эдэр эрдэҕиттэн литератураҕа, искусствоҕа улаханнык тардыһан барбыта. 1947 сыллаахтан оройуон, республика хаһыаттарыгар, «Хотугу сулуо» сурунаалга айымныылара бэччээтэлэн барбыттара.

Поэт өлөлөрө аныан «Отчут өлөлөр», «Бүгүн», «Москва эфиэнэркатыгар», «Света сэйэнэ», «Бэлэх», о. д. а. кинигэлэри таһаартарбыта.

Феоктист Софронов очеркалара кинигэнэн биллилэр. Сарын уонна үлэ ветераннарын туһунан очеркалара «Киэн туттар дьоммуттан» диэн кинигэтигэр түмүллэн 1977 сыллаахха бэчээтэнэн тахсыбыта. Кэлин «Дьоллоох дойдубар» диэн очерка кинигэтин бэчээкэ бэлэмнэбитэ. Онуу таһынан хас даҕаны поэмалара суруйбута. Олоҕун тиһэх күнүгэр диэри саха народнай суруйааччыта Амма Аччыгыйа Л. Н. Толстой «Сарын уонна Эйэ» диэн улуу айымныытын тылбаастаабыта.

Кини Н. А. Некрасов «Нуучча сиригэр ким үчүгэйдик олорор?» диэн аатырбыт поэматын тылбаастаан туспа кинигэнэн таһаарбыта. Нуучча биллилээх суруйааччыта, поэта А. Недогонов «Сельсовет-былааҕа» диэн поэматын тылбаастаабыта. Маны таҥнэ С. Маршак, А. Барто өлөлөрө айымныыларын, уо. д. а. нуучча, атын быраатты республикалар суруйааччыларын айымныыларын сахалыы сангардыбыта. Кини Александр Твардовскай «Ыраахтан — ыраахтан» диэн аҥаардыгын биллибит поэматын тылбаастаан иэдэс.

С. Ф. Софронов бэйэтин оройуонугар Одьулуун, Дирин, Чурапчы орто уонна үлэһит ыччат кэмҥэ орто өскуолаларыгар нуучча тылын литературатын учууталлыан үлэлээбитэ.

1951 сыллаахха Москваҕа М. Горькай аатынан литературнай институкка үөрэнэ сылдьыбыта. Ол кэмигэ Москватаабы академическай Малай театр иннигэр үөрэнэр саха труппатын студеннарыгар саха тылыгар уонна литературатыгар учууталлаабыта.

Кэлин Якутскайга кинигэ издательствотыгар, редакторынан, үөрэх оройуоннаабы салаатыгар инспекторынан, оройуоннаабы хаһыат редакциятыгар эпиэдэтэллиир секретарынан, оройуоннаабы музейга директорынан үлэлээбитэ. Пенсиядаа тахсыбыттан «Саҥа олох» хаһыат редакциятыгар тыа хаһаайыстыбатын отделыгар сэбиэдиссэйдээбитэ.

Талаанныах поэт, биллилээх тылбаасчыт, очеркист, журналист үрдүк культуралаах сэмэй табаарыс Степан Феоктистович Софронов (Феоктист Софронов) күнду мосеуоҥ биниги сүрэхнитигэр өрүү тыыннаах буолуо.

ТАБААРЫСТАРА.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТ-ЫТТАН

Биниги редакциябытыгар ааас суруктар киирэллэр. Олор истэригэр кинигэ кинигэхэ махтанар кэтиг тыллаах суруктара эмиэ баалларын. «Быйыл ыраханнык ыалдьан оройуон киниигэҥи балыыһа хирургическай отделениетыгар киирбитим»,— диэн суруйар Чурапчы салаҥныытын олохтоохо, колхозунай тутуу ветерана М. Е. Солдатова. Ыарыһахха суһал операция наада буолбута. Матрена Егоровнаны маҥан халааттаах аанньаллар иккис тогулун олор олуу кинигиттэн быалдьаан ылбыттара, сиэттэригэр, өлөлөрүгэр, олохха эргиллиэрбиттэрэ. Бу кинигэ кини хирург В. В. Гуляевка уонна хирургическай отделение үлэһиттэригэр истиҥник махтанар.

Өлө—сүрэх чопчута. Кини ыарыйдаҕына сирдиин-халлаанныын ыарыы, хараҥаҥа түһэргэ дылы. Маннык ыарахан кэмнэ күүс-кэмо буолбут чугас ыалларыгар, доҕотторугар: Т. М. Колесоваҕа, М. А. Яковлеваҕа, П. К. Седалищеваҕа, К. И. Неустроевка, Ф. А. Артемьеваҕа, Ф. Г. Колесоваҕа, Наталья уонна Степан Михайловтарга Одьулуун бөҕүөлэгин олохтоохторо Екатерина уонна Василий Петуховтар махтаналлар. «Биниги түөрүгэй өлөбут ыарахан туруктаах оройуон балыыһатын хирургическай отделениетыгар киллэриллибитэ. Итиҥ кэмнэ дьиэтигэр хаалбыт кыра өлөбут эмиэ ыалдьыбыта. Биирдэрэ дьиэтигэр, биирдэрэ балыыһаҕа сөптөох медицинскай көмөну ылан, улахан өлөбут операциялаан биллиэн түүрдүлэрэ—диэн суруйаллар Петуховтар. Киниилэр эмиэ өлөлөрүн эмтээбит эдэр хирург В. В. Гуляевка, анестезиолог М. Л. Филипповка, сестра Л. Л. Дьяконоваҕа, педиатр П. П. Тарасоваҕа уонна Одьулуунаабы балыыһа эдэркээн фельдшеригэр Дарья Егороваҕа махтаналлар.

„ОО, БЫРААС БАРАХСАН...“

КӨТӨ СЫЛДЬАН КӨРДӨХПҮНЭ

Аммаа уонаар хочолоруун, ааннинэс тайҕатын үрдүнэн көтөн ыйан сыыньаҥа таарыйа Болугурга сыыньаран ылларым. Дьэ, доҕоор, үлэни үлэлээн үлэлэгиэтэр дьон эбит, кэбиһиилээх оттор орус хочолоругар нэмэ суох кэчигирэйэн тураллар. Отделение хонтуоратын таһынан сылдьан ыйыттахпына, маниыыксыттарын да сирбэттэр.

Аны киэҥэ барахсан ыалыйан кэлбиттигэр үтүөкэннээх үлэһит дьон ылаҥ камнэригэр тутуннан дьарыктаналлар эбит диэбитим: телевизордаах костүбат, радиолаах сагарбат, кулууптаах сабылаах. Ханна барыахха, тугу тыныахха?..

Онтон истибитим почтоҕа телевизоры холбуур анал хамнастаах үлэһит суох эбит, оттон почта үлэһиттэрэ бу улэни баһылыстаҕа толоро олорор курдук саҥаралларын. Дьэ, дьылаа. Почтаҕа биир анал үөрэҕи бүтэрэн кэлбит С. Диодоров телеграмма эрэ таһыытынан мунурдаммыт.

Убаастабыллаах туһаайыллаах салайааччылар, бу дьылаалар иннилэрин-кэннилэрин ырытан, болугуттар мойуогуруулларын быһаараллара уолдьаныт.

Эҥэрдэни кытта:
Тонсоҕой.

БИҺИЭХЭ ЭППИЭТТИИЛЛЭР

Соторутаабыта редакцияҕа гастроном продавецтара үлэ режимин туутуспаттарын туһунан сигнал киирбитэ. Сурук бэчээттэммэккэ эрэ райпо бырабылыанньатыгар ирдэбилгэ ыытыллыбыта.

Сурукка Чурапчытаабы эргиэн предприятиеҥ директора Г. С. Платонов «критика сөптөөбүнэн заҕылынна, атыылаһааччыларга көҥүл сыыһыаныы, үлэ режимин тутуспатын кини продавец Н. Иванова үлэтиттэн ууратылынна» диэн эппиэттээтэ.

ОҔО ТИИҺИН ЭМТЭЭҺИН

(ВРАЧ СУБЭТЭ)

Ортодонтия—диэн термин өссө 1840 сыллаахха үөскээбитэ. Кини өрө куһаҕаннык үүммүт тиһиҥ, сыҥаабын систематын үөрэтиннэн уонна эмтээһиннэн дьарыктанар наука. Итиннэ киирсаллэр: ордьоҕор тиис, өрө тахсыбатах тиһиҥ, арыттаахтык үүммүт тиистэр, итиэннэ өрө сыҥаабын, сирэйин үҥуохтарын скелеттэрин иҥэстэрэ. Ити ыарыы арааһа элбэх. Чинчийэн көрүүгэ өскуолаҕа киирэн иннинэҕи саастаах кыра өлөлөр уонна үөрэнэр өлөлөр 50 бырыһыаннарыгар тиийэ ортодонтическай эмтэнигэ наадыйаллара биллэр.

Бу ыарыы үөскүүр биричиинэтэ үүс. Өрө тэриллиттэрэ ордьоҕор тиистээх эбит буоллахтарына ону удьуордуон эмиэ сөп. Өрө тиһиҥ сөптөөхтүк үүнүүтэ кини аһыыр аһыттан улахан туһулуктаах. Ийэтин эмиийин үүтүн эмиэт кыһыл өрө тиһиҥ үүнүүтүгэр уларыйыы эмиэ тахсыан сөп. Ордук рахиттаах өлөлөр ортодонтическай ыарыылларынан ыалдьаллар. Кыра өлөлөр күөмэй хроническай ыарыылларынан ыалдьар буоллахтарына эбэтэр кыра өлөлөр тарбахтарын, тылларын, уостарын эмэр буоллахтарына, тиистэрин үүнүүтүгэр эмиэ уларыйыы тахсыан сөп.

Ортодонтическай ыарыынан ыалдьар өлөлөру биһиги киниилэр ыарыылларыттан көрөн, сүниьүнэн аппараттарынан эмтиибит. Ол иһигэр бурусуулаах, боробулуоха дуоналаах, бинилэрдээх уонна да ааас суол элементтэрдээх пластмассоҕай пластинкалардаах аппараттарынан эмтиибит. Сороҕор эрэ тардардаах, куруччуоктэрдээх коронкалары олордобут.

Эмтэнии үчүгэй түмүктээх буолуута үксүгэр эмтэнээччилэртэн, киниилэр тоҕо кыһаналарыттан тутулуктаах буолар. Эмтэнии алта ый устатыгар ыытыллар. Оттон үтүөрбөт буоллаҕына хас да сыл салаҥнан барыан сөп. Өрө тиһиҥ ортодонтическай ыарыылларын өрө тиһиҥ уонна сыҥаахтарын ииҥуоҕа кытаата иликтэриэ, түөрт саһыттан 12 саһыгар дылы, ордук түргэнник, чэпчэкитик эмтиэхэ сөп.

Якутскайга ортодонтическай эмтээһин тэриллибитэ аҕыйах сыл буоллаа. Ол тыҥан баран биһиэхэ ортодонтическай ыарыынан ыалдьар өлөлөр эбэхтэриэн итиэннэ эмтэнии балдьоҕо ордук үһүнэн ыарахаттардаах. Өлөлөөхтөр бу ыарыы туһунан бастаан консультациялаан өрө стоматологическай поликлиникаҕыттан ылыахталаахтар. Өскөтө эмтэнэр наада буоллаҕына сурук ылан ортодонт-врачка көрдөрүөхтээхтэр. Өрө врачка бастаан калиитигэр төрөппүттэрин кытта каллэхтээх.

А. РЫЖКОВА,
ортодонт-врач.
Якутскай.

Редактор э. т. С. А. ПОПОВ.

ССКП райкома, райсовет исполкома, ЫБСЛКС райкома поэт, ССРС Суруйааччыларын сорохун чилиэнэ

СОФРОНОВ СТЕПАН ФЕОКТИСТОВИЧ— ФЕОКТИСТ СОФРОНОВ

соҕумардык олбүтүнэн бокуонньук өлөлөрүгэр, аймахтарыгар, доҕотторугар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдаллар.

«Саҥа олох» хаһыат редакцията, үөрэх оройуоннаабы салаата, культура отдела поэт, ССРС Суруйааччыларын сорохун чилиэнэ

СОФРОНОВ СТЕПАН ФЕОКТИСТОВИЧ— ФЕОКТИСТ СОФРОНОВ

соҕумардык олбүтүнэн бокуонньук өлөлөрүгэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын биллэрдэр.

Таҥтыыр аҕабыт, аймахпыт

СОФРОНОВ СТЕПАН ФЕОКТИСТОВИЧ— ФЕОКТИСТ СОФРОНОВ

соҕумардык олбүтүн, дириҥник курутуйан туран, барыы биллэр дьонноругар иһитиннэробит.

Өлөлөрө, аймахтара.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННААҔЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ № ЗАКАЗА 113. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3150